

Vägen till en grön resplan.

Detta är den kompletta verktygslådan för företag och organisationer som vill effektivisera sin personals resande, både vad gäller arbetspendling och tjänsteresor. En hjälp på vägen i arbetet med en grön resplan.

Ordförklaringar

Grön resplan – En grön resplan är ett paket med åtgärder för att styra alla resor inom en organisation mot mer effektiva och miljövänliga alternativ.

Grön resepolicy – En resepolicy styr de anställdas resor inom tjänsten. Resepolicyn ska ge vägledning vid val av resesätt.

Resvanundersökning (RVU) – Med en resvaneundersökning tar man reda på hur de anställda reser och varför de reser på ett visst sätt. Detta är en viktig del i arbetet med en grön resplan eftersom det ger information om vilka åtgärder som har potential att ge bäst effekt på resandet just i er organisation. En resvaneundersökning kan även mäta effekterna av införda åtgärder.

Arbetsresor: De resor som de anställda gör till och från sitt arbete.

Tjänsteresor: De resor som de anställda gör inom tjänsten.

”Vinsterna är många; friskare personal, mindre behov av parkering och därmed frigörande av ytor, mindre utsläpp och stora besparingar för organisationen.”

Många vinster med en grön resplan

Vi är glada för att du håller detta material i din hand. Det betyder att du är anställd på ett företag eller en organisation där miljöfrågor står högt på agendan. Grattis!

Med det här dokumentet vill vi hjälpa er i arbetet att påverka hur era anställda väljer att resa i tjänsten. Helt enkelt att styra val av färdssätt mot mer effektiva och miljövänliga alternativ.

Att ta fram en grön resplan är ett viktigt steg på vägen. Självklart innebär det en arbetsinsats men vinsterna är många; friskare personal, mindre behov av parkering och därmed frigörande av ytor, mindre utsläpp och besparingar.

En grön resplan syftar till att påverka människors beteende och attityder till resande och minska behovet av att resa överhuvudtaget. Typiska åtgärder som kan ingå i en grön

resplan är olika samordnings- och uppmuntringsåtgärder.

Enkätmall för resvaneundersökning

Ett första steg är att göra en resvaneundersökning (RVU) bland de anställda för att ta reda på hur personalen reser i dag. För att underlätta för er har vi därför tagit fram en enkätmall för en RVU. Den finns med i detta material i sin helhet tillsammans med instruktioner. Frågorna till RVU:n finns även som en bilaga i enkelt wordformat som laddas ner på www.varmlandstrafik.se.

I detta dokument finns även förslag på åtgärder och exempel på hur man kan formulera en grön resepolicy. Vi har också med en intervju med Curt Monfelt, miljöchef på Landstinget i Värmland, där han berättar om deras framgångsrika miljöarbete.

Lycka till!

Innehåll

Inledning

- Varför är det viktigt att vi ser över vårt resande?
- Mobility Management
- Vad är en grön resplan?
- Vinsterna med en grön resplan
- Åtgärdspaket

Exempel på en grön resepolicy

4

Landstinget i Värmlands miljöarbete

8

Instruktioner RVU-mall

10

- Bakgrund
- Information och instruktioner

RVU-mall

17

Mobility management och grön resplan

Det här dokumentet är en vägledning i arbetet att se över organisationens resor för att kunna styra val av färdssätt mot mer effektiva och miljövänliga alternativ. Men varför är det så viktigt att se över hur vi reser?

Samtidigt som i stort sett alla samhällssektorer registrerar minskningar i utsläpp av växthusgaser fortsätter utsläppen från vägtrafiken att öka. Företagens persontransporter står för en stor del av dessa utsläpp och det är uppenbart att minskningar måste ske även inom detta område om Sverige ska uppfylla sina mål om hälsosam miljö och minskad klimatpåverkan. I flera länder har det blivit allt vanligare att arbetsgivare tar fram gröna resplaner för att styra företagets resor mot mer miljövänliga alternativ.

En bra anledning till att se över de anställdas tjänsteresor är också förbättrad ekonomi. Stora besparingar kan nämligen göras genom att effektivisera resandet i tjänsten.

Mobility Management

Mobility Management är ett koncept för att främja hållbara transporter och påverka bilanvändningen genom att förändra resenärers attityder och beteenden. Grundläggande för Mobility Management är användningen av mjuka åtgärder som information och kommunikation, organisation av tjänster och koordination av olika parters verksamheter. Syftet är att påverka resan innan den har börjat. Det är här de gröna resplanerna kommer in.

Målet med Mobility Management är att uppmuntra användandet av miljöanpassade färdssätt, att förbättra hållbar tillgänglighet för alla människor och organisationer, att öka effektiviteten i transporter och markanvändning och

att minska trafiken genom att begränsa antal, längd och behov av motoriserat resande.

Vad är en grön resplan?

En grön resplan är ett paket med åtgärder för att styra alla resor inom en organisation mot mer effektiva och miljövänliga alternativ. Traditionell trafikplanering har i stor utsträckning handlat om att bygga mer och bredare vägar i takt med att trafiken har ökat. Gröna resplaner handlar i stället om att påverka människors beteende och attityder till resande och i bästa fall minska behovet av att resa överhuvudtaget.

Vinster med en grön resplan

Åtgärderna i en grön resplan har potential att generera vinster för både samhället, företagen och individen. Det kan till exempel handla om:

- Ökad tillgänglighet för anställda och besökare
- Friskare, mindre sjukskriven personal
- Mindre behov av parkering vilket frigör ytor som därmed kan användas bättre
- Minskade bilköer och trafikstockningar och därmed snabbare framkomlighet
- Bättre ekonomi för företaget
- Positivt för företagets varumärke

Åtgärds paket

Typiska åtgärder som kan ingå i en grön resplan är följande:

Samordnings- och uppmuntringsåtgärder:

- Mobilitetssamordnare
- Ny resepolicy
- Översyn av möjlighet till bonussystem
- Kampanjer och tävlingar
- Möjliggöra distansarbete och därigenom minska behovet av att resa
- Fler videokonferenser

Åtgärder för ökad cykling och gång

- Stimulera ökat cyklande och gång genom till exempel informations- och motivationskampanjer
- Bättre cykeltrafikförbindelser
- Fler och bättre cykelparkeringar, cykelpumpar och duschmöjligheter.

Kollektivtrafikåtgärder

- Testresenärprojekt
- Bättre kollektivtrafikförbindelser
- Främja ökad användning av kollektivtrafik genom att till exempel subventionera buss/tågkort och/eller godkännandet av till exempel 50 procent av restiden som arbetstid.

Parkerings- och bilrelaterade åtgärder

- Upprätta samåkningsschema och annat som uppmuntrar samåkning
- Starta bilpool på arbetsplatsen vilket kan minska behovet att köra egen bil till arbetet
- Avgiftsbelägga parkering eller på annat sätt göra det mindre attraktivt att köra bil till arbetet.

Komma igång med arbetet att upprätta en grön resplan

Arbetet med en grön resplan inleds med en resvaneundersökning (RVU) där man tar reda på hur de anställda reser. Detta är en viktig del i arbetet eftersom det ger information om vilka åtgärder som har potential att ge bäst effekt just i er organisation. Därefter ser man över styrdokumenterna i organisationen såsom resepolicy (se exempel på sidan 6) med mera.

1. Förankring och övergripande mål
2. Nulägesanalys och beskrivning med hjälp av RVU-mallen
3. Konkreta mål i åtgärdspaket
4. Genomförande av åtgärder
5. Uppföljning och utvärdering.

Grön resepolicy styr hur de anställda ska resa i tjänsten

Företagets eller organisationens resepolicy styr hur de anställda ska resa i tjänsten. Oftast finns redan ett sådant styrdokument men här visar vi hur den kan formuleras för att öka ett miljövänligt resande. En grön resepolicy är en naturlig del i en grön resplan.

I organisation X reser alla chefer, förtroendevalda och anställda alltid på det sätt som med hänsyn till resans längd och ändamål har minst klimatpåverkan.

Syfte

- Samtliga ska i sina resor för organisation vara förebilder och visa att organisationen tar sitt ansvar för vårt framtida klimat.
- Resor som bekostas av organisationen ska minimera klimatpåverkan.
- Policyn ska skapa förutsättningar för ett kostnadseffektivt resande.

Ansvar

- Samtliga har ansvar för att policyn tillämpas.
- Cheferna ansvarar för att arbeta in policyn i sin verksamhet så att den förverkligas i alla resor och att alla medarbetare är införstådda med innebörden i policyn.
- Var och en har också ett eget ansvar för att de egna resorna för organisationen görs så klimatanpassade, säkra och effektiva som möjligt.

Uppföljning

- Beredning för hållbar utveckling ansvarar för uppföljning av att resepolicyen tillämpas.
- Uppföljningen ska redovisas till styrelsen.

Omfattning

Vägledning vid val av resesätt

- Pröva alltid om det finns alternativ till att resa; det kanske är bättre med ett distansmöte med stöd av videokonferens?
- Går det att cykla?
- Välj kollektiva färdmedel framför att åka bil.
- Köp eller leasa alltid en miljöbil till din verksamhet om det behövs bil i den.
- Om bil trots allt är det bästa alternativet för en viss resa, försök med samåkning om det är flera som ska åka.
- Undvik att flyga inom landet! När du reser inom landet är tåg alltid det bästa alternativet för alla resor utom till När du flyger ska du alltid kompensera genom att köpa motsvarande utsläppsrätter.
- När du ska resa med taxi, fråga alltid efter en miljötaxi.
- Ska du bo på hotell? Välj ett miljöanpassat alternativ. Titta efter svanmärkning, miljöcertifikat eller miljödiplomering.

Kom ihåg!

- Alla resor ska godkännas av ansvarig chef. Det gäller särskilt om en resa ska göras med en icke miljöanpassad bil.
- Organisationen har avtal med en resebyrå för bokning av biljetter, hotellrum, hyrbilar etcetera. Boka alltid genom resebyrån om resan inte beställs direkt från reseföretaget.

Lyckats minska antalet leasingbilar från 300 till 200 på tio år.

CSK – det första sjukhuset i landet där man avgiftsbelade personalparkeringen.

Personalen kan köpa månadskort för kollektivtrafiken på löneavdrag.

Landstingets miljöpåverkan har minskat med 50 procent mellan 2009-2012.

”Det är viktigt att vi visar vägen i miljöarbetet”

Landstinget i Värmland, LiV, är länets största arbetsgivare med sina 7 000 anställda. Att det blir stor klimatpåverkan genom tjänsteresor, arbetsresor och patientresor är given i en sådan organisation. Men tack vare ett stort engagemang, olika smarta insatser och en stor portion mod har organisationen lyckats minska sin klimatpåverkan rejält. Curt Monfelt är miljöchef och ser hur frågorna får en allt starkare förankring i verksamheten.

– Vi är en stor offentlig organisation och jag tycker att det är viktigt att vi är förebilder och visar vägen i miljöarbetet.

1988 fick LiV sitt första miljöpolitiska program, ett program som täckte in allt från fastigheter till ett mer miljövänligt resande.

– Läser man den i dag är det lätt att fråga sig om det har hänt något alls i vårt miljöarbete sedan dess? Vi tampas med ungefär samma problem i dag som då och innehållet i vårt befintliga program är ungefär det samma. Givetvis har vi åstadkommit mycket men det är uppenbart att man måste jobba länge med de här frågorna.

Nått miljömål i miljöpolitiska programmet

Ja, visst har det skett stora framsteg sedan dess. I frågor som handlar om fastighetsdrift, mat och interna transporter (arbetsresor, tjänsteresor och patientresor) ligger organisationen i framkant bland Sveriges landsting.

– Vi har fokuserat på de här tre områden och det har gett resultat. Vi har lyckats minska landstingets miljöpåverkan med 50 procent tack vare en rad insatser och därmed nått målen i det miljöpolitiska programmet för 2009-2012.

Många av de insatser som Curt med kollegor har jobbat med syftar till att få personalen att förändra sina resvanor. Under en lång period, fram till 2004, såg man att det restes allt mer trots att antalet anställda minskade.

– Detta har varit väldigt viktigt att styra om, inte minst för att det är en viktig ekonomisk fråga. Vi har räknat ut att vi gör resor i tjänsten för över hundra miljoner kronor om året.

Vinst både för plånbok och miljö

För att vända på den negativa trenden har man bland annat effektiviserat organisationens bilbokningssystem och skiftat från tjänstebilar till poolbilar. Det finns också elcyklar som personalen kan låna för kortare sträckor.

– För tio år sedan hade vi 300 leasingbilar, i dag har vi minskat ner antalet till 200. Genom detta sparar organisationen årligen åtta miljoner kronor och denna vinst är minst lika viktig som vinsterna för miljön.

Curts tips för organisationer och företag som vill införa en grön resplan:

– Börja med att ta reda på fakta, hur resvanorna ser ut. Det kan man enklast göra genom en resvaneundersökning. Sedan är mitt tips att börja plocka de lägst hängande frukterna så att man kan visa upp ett resultat. Miljöarbete har få snabba lösningar utan handlar i mångt och mycket om ett långsiktigt arbete, samtidigt är det bra att börja med ett lägre satt mål för att succesivt jobba sig uppåt.

– Jag har hela tiden med de ekonomiska vinsterna när jag pratar om vårt miljöarbete. Vad kan vi tjäna på det här? Även om det finns viktiga miljöeffekter i bakgrunden är det svårt att få igenom förändringar och nå framgång enbart med miljöargument.

Just nu utvecklas konceptet med resfria möten (både tjänstesor och patientresor) genom video och webb. Parallellt jobbar man också med ett nytt resebokningssystem, en ny portal.

– Här ska alla alternativ finnas med; bil, kollektivtrafik, cykel. Du bokar en resa inte ett färd sätt, det tror vi kommer förenkla resandet med transportslag som är miljömässigt och ekonomiskt fördelaktiga.

Ta reda på resvanor genom undersökning

För att ta reda på hur personalen på LiV reste, både i tjänsten och till jobbet, gjordes en första resvaneundersökning bland de anställda 2003. I den kunde man bland annat se att parkeringen på CSK ofta användes av personer som bodde i närheten.

– En möjlig anledning till detta var att de hade parkeringsavgift där de bodde medan det var gratis att parkera på CSK:s personalparkering.

Med hjälp av klimatinvesteringsspengar, KLIMP, utökades bland annat antalet cykelparkeringsplatser, cykelservicestationer infördes och man hade informationsinsatser där personalen informerades om samåkning. Dessutom installerades bommar till parkeringsplatsen och parkeringsavgifter infördes.

– Vi var det första sjukhuset i Sverige som avgiftsbelade personalparkeringen, givetvis var det många som blev irriterade. Men det gav effekt, i resvaneundersökningen ett år senare såg vi att de som bodde i närområdet inte längre tog bilen till jobbet.

Stimulansåtgärder för fler kollektiva resor

Samtidigt infördes stimulansåtgärder för att få fler att resa med buss eller tåg. Ett sätt var möjligheten för de anställda att köpa månadskort på löneavdrag vilket gör det lite billigare att resa kollektivt. När en ny KLIMP-omgång utlystes söktes och beviljades pengar för skärmar med realtidsinformation för kollektivtrafiken vid entrén på CSK.

– Vi har gjort flera olika åtgärder för att få fler att resa kollektivt. Det är dock viktigt att ha i minnet att hela tiden informera om kollektivtrafikens möjligheter genom kampanjer och marknadsföring och vara med och jobba med frågorna i projekt.

Målgrupp - vilka anställda ska ingå i resvaneundersökningen?

Frågorna i mallen kan användas både som webbenkät och som pappersenkät!

Mallen är uppbyggd som en frågekatalog där ni själva väljer frågor.

Frågorna kan ställas i olika nivåer beroende på hur mycket info man vill få fram.

RVU-mallen

– information & instruktioner

Denna RVU-mall har tagits fram i samarbete mellan Värmlandstrafik (EU-projektet 2xKOLL), Samot på Karlstads universitet och Attityd i Karlstad. Grunden till enkäten har redan används av en rad arbetsgivare i Värmland. Mallen ska vara ett verktyg för att på ett enkelt sätt kunna göra en nulägesanalys av era anställdas resvanor. Resultatet ska ligga till grund för ert arbete med en grön resplan för er organisation. Det kan även vara ett bra instrument för uppföljningar längre fram i tiden, för att kunna identifiera om valda insatser har haft effekt.

Målgrupp

Vilka anställda ska ingå i resvaneundersökningen? Tillsvidareanställd personal känns kanske naturligt, men hur ser ni på anställda som har långtidsvikariat, är föräldralediga, tjänstlediga, timanställda eller långtidssjukskrivna? Ska de också ingå i undersökningen?

Här är det också viktigt att ha ett så uppdaterat register som möjligt. Om personalregistret ska användas som urvalsram är det därför viktigt att göra ett utdrag ur personalregistret så nära inpå utskicket av enkäten som möjligt.

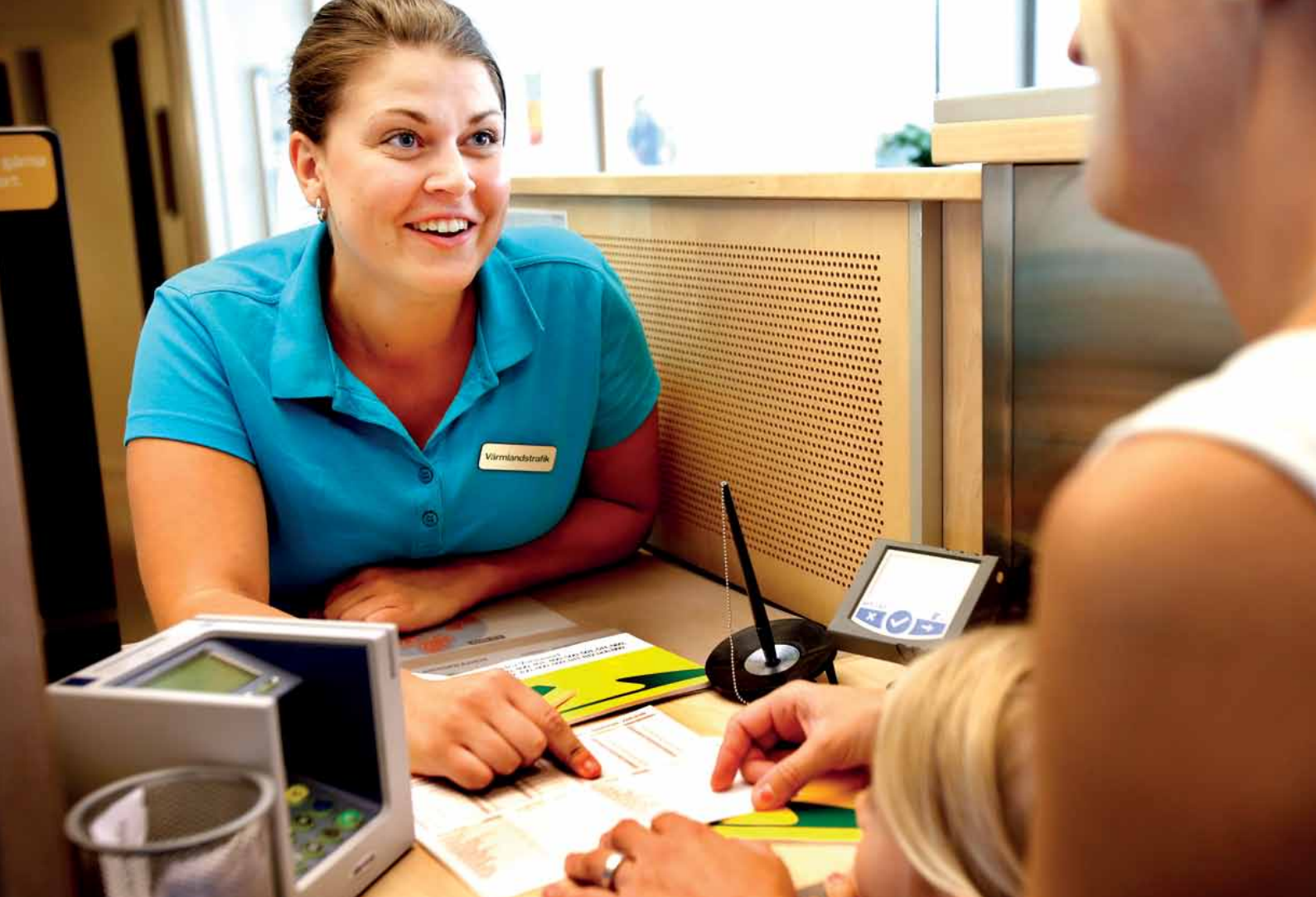
Metod

Tanken är att frågorna i mallen kan användas både som en webbenkät och en pappersenkät, men att utskick, påminnelser och bearbetningen av svaren underlättas om resvaneundersökningen genomförs som en webbenkät.

De flesta arbetsgivare har mailadresser till sina anställda, men andelen som använder mail på en arbetsplats kan vara olika. Det kan därför vara viktigt att tänka igenom hur det ser ut inom just er organisation. Är det en viss avdelning som i lägre utsträckning använder sin jobbmailadress, kanske det kan vara aktuellt att komplettera just den eller de avdelningarna med en postenkät.

Frågeområden

Mallen är uppbyggd som en frågekatalog där ni själva kan välja frågeställningar som är relevanta för just er organisation. Enkäten är indelad i ett antal frågeområden, där ni identifierar vilka frågor som bäst svarar upp till era behov och möjligheter att arbeta vidare med resultatet. Tänk på att verkligen bara välja frågor vars resultat ni tror att ni kan jobba vidare utifrån, så att det inte blir för många frågor totalt sett för de anställda att besvara.

Frågeområde 1 – Bakgrund om den anställda

Bakgrund

Arbetsresor

Tjänsteresor

Attityder

Syftet med frågeområdet är att få en bild av vilka förutsättningar som de anställda har för sina resor – hur många har körkort, har hushållet tillgång till bil eller cykel, var bor de och hur långt har de det till sin arbetsplats, hur långt är det till busshållplatsen och så vidare.

Resultatet från det här frågeområdet kan till exempel ge information om vilka förutsättningar de har som bor nära arbetsplatsen, men som ändå tar bil. Behövs den privata bilen för tjänsteresor, vilket påverkar att anställda tar bilen fast de bor mindre än tre kilometer och egentligen skulle kunnat cykla? Är det ett resultat för flera i personalen, kanske hyrbil, bilpool, tjänstecykel skulle kunna vara ett alternativ som underlättar för den anställde som bor nära arbetsplatsen att inte välja bil?

Var de anställda bor

Bakgrundsfrågorna kan också ge en bild över var de anställda bor sett till geografi. Här har vi valt att lägga in flera olika typer av frågor beroende på vilket behov och vilka resurser som finns för resultatbearbetning. Mer avancerade svarsalternativ ger en mer detaljerad bild av de anställdas arbetsresor, men förutsätter också mer sofistikerad efterbearbetning till exempel i form av GIS-kartor. Informationen som sådan finns oftast redan i personalregister eller dylikt, men här är det intressant att även kunna koppla svaren till svar på andra frågor i enkäten. Frågan ger en geografisk riktning i svaren, jämfört med att enbart fråga om avstånd mellan bostad och arbetsplats. Grundfrågan är densamma, att få en bild var de anställda bor, men frågorna och svarsalternativen kan se olika ut.

Instruktioner RVU-mall

Grundalternativ

Svarsalternativ anpassade till aktuell kommun eller arbetsgivare, där vi på en övergripande nivå får en bild av fördelningen av anställda som bor på olika orter. Om arbetsplatsen till exempel finns i Sunne tätort, är det också många av de anställda som också bor i Sunne tätort, eller är det många som bor på annan plats utanför kommunen?

Fördjupat alternativ

Här skriver de anställda i vilket postnummerområde de bor. Beroende på vilken kommun, kan vi här få en mer detaljerad bild till viss del på stadsdelsnivå. Bor de anställda till exempel utmed kollektivtrafikstråken eller bor de mer på landsbygden?

Avancerat alternativ

Här kan vi koppla svar till exakt adress, där vi kan få resultatet som en kartbild över var de anställda bor. Här är det dock viktigt att adresserna skrivs in på en form som kartprogrammet också kan tolka. Till exempel kan Östra Torggatan skrivas på flera olika sätt, såsom Ö:a Torggatan, Ö:a Torgg. Östra Torgg. och att det är viktigt att adresserna skrivs in på samma form redan från början.

Var de anställda arbetar

När det gäller var de anställda arbetar och deras avstånd till arbete, så kan även den frågan ställas i flera olika nivåer. Här kan det vara olika om verksamheten har många olika arbetsplatser eller om alla anställda är samlade på ett och samma ställe. För kommuner som arbetsgivare gäller att er personal kan ha väldigt många olika arbetsställen, såsom olika skolor, förskolor, serviceboenden med mera. För andra arbetsgivare kan det vara så att deras personal inte har någon fast arbetsplats, utan arbetsställe varierar och att de anställda utgår direkt från sin bostad.

Grundalternativ

Grundalternativet kan med fördel väljas när majoriteten av personalen har samma arbetsställe/arbetsplats.

Fördjupat alternativ

Här väljer de anställda sitt arbetsställe i en lista. Om det är många, såsom det kan vara inom en kommun kan man eventuellt ha en slussningsfråga "Inom vilken förvaltning arbetar du?" Och relevanta arbetsställen per förvaltning.

Avancerat alternativ

Här kan vi koppla svar till exakt adress, där vi kan få resultatet som en kartbild över var de anställda arbetar. Liksom vi tidigare tagit upp är det viktigt att adresserna skrivs in på en form som kartprogrammet också kan tolka.

Arbets tid och veckodagar

En orsak till att inte välja kollektivtrafik kan vara att man som anställd har schemalagd arbetstid och måste vara på sitt arbete en viss exakt tid, vilket till exempel är vanligare inom vissa yrken, såsom inom vård- och omsorgsyren. Det gör att man som anställd är mindre flexibel till att kunna anpassa sina arbetstider och välja kollektivtrafik för sin arbetspendling. Är det vissa grupper i organisationen där man kan se över om behovet av schemalagd tid fortfarande är viktigt, eller går det att kunna ha viss flexitid?

Att till exempel på morgonen kunna komma 7.10 istället för 7.00 kan vara en avgörande faktor för om kollektivtrafiken ska kunna bli ett attraktivt alternativ.

Samma resonemang gäller delvis även vilka veckodagar som de anställda har, där utbud inom kollektivtrafiken ofta är sämre under helgdagar.

Frågeområde 2 – Arbetsresor

Bakgrund

Arbetsresor

Tjänsteresor

Attityder

Frågan om resvanor till arbetet kan ställas i olika nivåer. Samtliga frågor är intressanta att till exempel analysera utifrån kön, ålder, avstånd till arbetsplatsen, var de anställda bor, samt arbetstider för att få en bild av vilka grupper som gör olika val för sina arbetsresor. Det som kan vara svårt när det gäller resvanor till arbetet är de som har oregelbundna arbetstider, där de har svårt att svara på hur de reser en genomsnittlig arbetsvecka.

Grundalternativ

Grundalternativet kan med fördel väljas när man vill ha en grov bild av hur arbetsresorna ser ut en genomsnittlig arbetsvecka. Genom att fråga vilket färdssätt som de vanligtvis väljer för sina arbetsresor, får vi inte med dem som kombinerar flera olika alternativ i sina val. Vi gör heller ingen skillnad om de anställda gör olika färdmedelsval mellan sommar- och vinterhalvåret.

Fördjupat alternativ

Här får de anställda svara på grundfrågan, fast uppdelat på sommar- och vinterhalvåret. När det gäller just arbetsresor kan det vara ganska stora skillnader på hur de anställda reser på sommaren respektive vintern. Till exempel är det vanligt att många som cyklar på sommaren, åker bil på vintern. Kan i så fall finnas insatser som underlättar för fler anställda att cykla året runt?

Avancerat alternativ

Det avancerade alternativet utgår från det fördjupade alternativet, fast ger möjlighet att svara antal dagar som man väljer för respektive färdssätt. Det ger en mer nyanserad bild och kan visa på de som åker bil, men som också väljer att ta cykeln en eller ett par dagar i veckan. Hur kan arbetsgivaren underlätta för de som redan i dag väljer att resa kollektivt en dag i veckan, till att åka fler dagar i veckan?

Vana av att åka kollektivt

Beroende på syftet med resvaneundersökningen kan det ibland vara intressant att få en bild av de anställdas vana av att åka kollektivt generellt sett. Därför har vi lagt till en följdfråga för de som inte svarar att de åker kollektivt varje vecka: Hur ofta åker du kollektivt?

Har man ingen vana av att åka kollektivt kan det vara svårare att komma över tröskeln att börja prova åka kollektivt. Åker man mer sällan än 1-2 gånger per år eller aldrig, kanske man inte vet var man hittar information om hur och var man köper biljetter, var hållplatser finns och vilka linjer som passerar såväl bostaden som arbetsplatsen. Då kan aktuella insatser göras inom informationsområdet eller genomföra ett testresenärsprojekt bland de anställda för att få dem att börja se kollektivtrafiken som ett alternativ vid fler tillfällen.

Hinder

Om resvaneundersökningen genomförs för att få fler att åka kollektivt för sina arbetsresor, kan det intressant att ha med frågan om vad de anställda upplever för hinder för att åka kollektivt oftare. Vissa svarsalternativ är svårare att påverka som arbetsgivare, men om det är många som till exempel anger att det tar för lång tid att resa kollektivt kan en insats från arbetsgivaren vara att de anställda får räkna hela eller delar av restiden som arbetstid. Om flera använder bilen i tjänsten och väljer bil för sina arbetsresor också, kan det vara aktuellt med hyrbil, företagskort för kollektivtrafiken eller tjänstecyklar, beroende på avståndet för tjänsteresorna. Nu är det ganska många olika svarsalternativ och då är det viktigt att gå igenom och se om alla svarsalternativ är relevanta för er verksamhet eller om ni vill stryka några svarsalternativ. Så länge alternativet "Annat, nämligen" finns kvar finns alltid möjligheten för de anställda att skriva sina upplevda hinder.

Frågeområde 3 – Tjänsteresor

När det gäller tjänsteresor har vi frågor utifrån flera olika perspektiv: På vilka avstånd görs tjänsteresorna, hur ofta görs tjänsteresor inom olika avstånd och vilka färdmedelsval görs på olika avstånd?

På vilka avstånd?

När det gäller tjänsteresorna har vi valt att dela upp dem i tre olika avstånd: tjänsteresor inom ett avstånd upp till fem km, mellan fem km och tio mil, respektive över tio mil. Upp till fem km kan cykel, gång och till viss del stadsbussar vara ett alternativ, mellan fem kilometer och tio mil kan regional kollektivtrafik vara ett alternativ eller tjänstebilar i form av miljöbilar. Vid tjänsteresor längre än tio mil är buss, tåg och flyg alternativ. Här är det upp till varje organisation att bedöma vilka avstånd som är relevanta för just er, men här har vi i tidigare undersökningar sett stora skillnader i färdmedelsval för tjänsteresor beroende på avstånd. Det gör att vi rekommenderar att ändå dela upp på olika avståndsintervall.

Hur ofta?

När det gäller hur ofta som era anställda vanligtvis gör ärenden i tjänsten kan det vara intressant för att få en uppfattning om var det ger mest effekt för olika insatser. Har ni till exempel inga eller väldigt få tjänsteresor på korta avstånd, kanske det inte är aktuellt med en tjänstecykel, medan det kan vara en väldigt bra insats om ni har många korta tjänsteresor. Visar resultatet att er verksamhet har många långa tjänsteresor som görs med privat bil med milersättning kan en insats vara att teckna avtal med hyrbil där miljöbilar upphandlas, alternativt förespråka tåg.

Färdmedelsval?

Vad de anställda väljer för färd sätt kan i många organisationer framgå i olika redovisningssystem, till exempel som utlägg för privat milersättning, kostnader för hyrbilar, samt tågbiljetter. Det som bland annat blir intressant här är att få en bild av hur många tjänsteresor som görs med privat bil utan att de anställda tar någon milersättning för det. Är det många tjänsteresor på korta avstånd och många som använder privat bil utan milersättning, kanske en insats kan vara att ha tjänstecykel på jobbet? Eller om det är många tjänsteresor på långa avstånd som görs med tjänstebil, kan man ersätta vissa resor med videokonferens?

Sett till val av färd sätt kan det också vara intressant att jämföra resultatet med vilka färd sätt ni som organisationen enligt er resopolitik önskar att de anställda använder.

Destination

Ibland räcker det inte bara att få avstånd för tjänsteresorna, utan även riktning på resorna sett till vilken destination som tjänsteresorna går till. Är det många tjänsteresor inom den egna kommunen/staden och regionen eller är det främst till Stockholm eller Göteborg? Även det ger olika ingångar till vilka möjliga insatser som ni kan göra för att förbättra tjänsteresorna. Även här väljer ni destinationer som är relevanta för er verksamhet.

Alternativ till tjänsteresor

Avslutningsvis kan ni ställa en kännedomspå fråga kring vilka alternativ för tjänsteresor som finns inom organisationen. Det kan jämföras med det utbud som ni verkligen har. Finns det till exempel tillgång kort för kollektivtrafik, men det är få som svarar att det finns kan en insats vara att marknadsföra det kortet.

En ytterligare fördjupningsfråga kring alternativ till tjänsteresor är att få en uppfattning om hur ofta som de anställda använder alternativ såsom videokonferens, telefonmöte, respektive webbmöte för att ersätta fysiska resor. Även här är det intressant att få en bild av att finns videokonferensutrustning, men att det är många som aldrig använder den. Då kan det vara intressant att analysera det med frågor som rör hur ofta som långa tjänsteresor görs. Är det många långa tjänsteresor, men få som använder videokonferens kanske det är en utbildnings- eller attitydfråga som ni behöver arbeta med?

Frågeområde 4 – Attityder och upplevelser

Bakgrund**Arbetsresor****Tjänsteresor****Attityder**

Attityder till resande

I tidigare undersökningar har vi sett att det finns en skillnad i inställning till kollektivt resande och hur man faktiskt reser. För att ni ska kunna arbeta med attitydförändringar kan det vara viktigt att veta era anställdas utgångspunkt och attityder till området. Här är det också intressant att få en bild utifrån olika bakgrundsfrågor, är det till exempel yngre eller äldre som tycker det skulle vara svårt för dem att minska sitt bilåkande?

Upplevelse av att resa kollektivt

En annan inriktning är att ställa frågor kring hur de anställda upplever att resa kollektivt. Utgångspunkten i frågorna är den forskning som bedrivs vid Samot (The service and market oriented transport research group) vid Karlstads universitet. Forskning visar att en positiv upplevelse av kollektivtrafiken ökar människors vilja att fortsätta åka kollektivt. Om ni vill arbeta med att få fler av era anställda att resa kollektivt såväl för arbetsresor som för tjänsteresor kan det vara viktigt att få en bild av era anställdas upplevelser av kollektivtrafiken. Om ni vill kan ni ha med en slussfråga kring om de anställda har rest kollektivt under senaste året, för att upplevelsen av att resa kollektivt inte ska vara för gammal.

Grundalternativ

Grundalternativet kan med fördel väljas för att få de anställdas känslor och uppfattning om kollektivtrafikresor. Den är en förenkling av det avancerade alternativet sett till att de enbart tar ställning till de positiva orden i motsatsparen.

Fördjupat alternativ

Här får de anställda svara på det avancerade alternativet, fast de nio frågorna är grupperade tre frågor istället för i nio frågor.

Avancerat alternativ

Det avancerade alternativet utgår helt från Samots mätinstrument STS – satisfaction with travel. Den mäter dels en kognitiv aspekt av kvalitetsupplevelsen, dels en emotionell aspekt. Frågorna analyseras på indexnivå och analyseras utifrån bakgrundsfrågor såsom kön, ålder, avstånd med mera.

07:42 Värmlandstrafik

Spår 20 Ankommande tåg från Kristinehamn

Väse Karlstad Välsviken Ej påstigning

07:43 Värmlandstrafik

Kristinehamn

Karlstad Välsviken Väse
Trevlig resa önskar Merresor!

Förbestäld
tågtaxi
Spår
20

Stå e,

Vagnläge
B

Stå ej nära perr
Kantinen
BANVERKET

Mall för resvaneundersökning

Syfte med denna RVU-mall är att ge ett underlag till verksamheter sett till hur deras anställdas resvanor ser ut för att kunna identifiera insatser som syftar till att minska arbetspendling respektive tjänsteresor med bil. Målgrupp är verksamheternas anställda. Mallen kan användas internt som en webbenkät eller pappersenkät.

Bakgrund

Är du kvinna eller man?

Kvinnu Man

Vilket år är du född?

.....

Hur många personer bor i ditt hushåll?

Antal vuxna (inklusive dig själv)

Antal barn under 18 år

Antal barn 18 år eller äldre

Har du körkort för personbil?

- Ja
 Nej

Har ditt hushåll tillgång till privat bil?

- Ja, en bil
 Ja, två eller fler bilar
 Ja, genom bilpool/samägning
 Nej

Har du tillgång till cykel?

- Ja
 Nej

Har du tillgång till något kort för att resa kollektivt?

- Ja
 Nej

Om ja: Vilken typ av kort har du?

- Värmlandkortet (Värmlandstrafik)
 Resekort (Karlstadsbuss)
 Annat, nämligen

Beroende på syftet så väljs olika bakgrundsfrågor, såsom körkort, tillgång till bil, tillgång till cykel, tillgång till respass med kollektivtrafik.

Bostad

Svarsalternativ
anpassade till
aktuell geografi,
här Sunne som
exempel.

⇒ Grundalternativ

Var bor du?

- Sunne
- Gräsmark
- Rottneros
- Östra Ämtervik
- Lysvik
- Annan plats, nämligen

⇒ Fördjupat alternativ

I vilket postnummerområde bor du?

⇒ Avancerat alternativ

Vilken adress bor du på?

Avstånd till arbete

⇒ Grundalternativ

Hur långt har du från din bostad till din arbetsplats?

..... (ange hela kilometer enkel resa)

- har ingen fast arbetsplats, det varierar

⇒ Fördjupat alternativ

På vilken plats har du din nuvarande arbetsplats (flera svar möjliga)?

- kommunhuset
- skolor
- serviceboendet
- bibliotek
- har ingen fast arbetsplats, det varierar
- annan, nämligen.....

Anpassas per
verksamhet.

⇒ Avancerat alternativ

Vilken adress har din arbetsplats?

-
- har ingen fast arbetsplats, det varierar

Avstånd till hållplats och arbetstid

Hur långt uppskattar du avståndet från din bostad till den tåg-/busshållplats du vanligtvis väljer/kan välja för att resa till din arbetsplats?

- 200 m
- 201-500 m
- 501-1000 m
- 1,1 km -3 km
- Mer än 3 km
- Vet inte

Vilken arbetstid har du?

- Årsarbetstid/dagtid, flexitid
- Schemalagd tid, dagtid
- Schemalagd tid, dag, kväll och natt

Vilka veckodagar arbetar du?

- Vardagar
- Helgdagar
- Både vardagar och helgdagar

Vilka är dina huvudsakliga arbetstider?

Börjar klockan.....

Slutar klockan

- Har varierande arbetstider

Resvanor till arbetet

⇒ Grundalternativ

Vilket är det vanligaste färd sättet till och från din arbetsplats under en genomsnittlig arbetsvecka?

- Åker kollektivt
- Cyklar
- Går
- Kör ensam i bil
- Samåker i bil
- Cyklar till närmsta kollektiva hållplats

⇒ Fördjupat alternativ

Vilket är det vanligaste färd sättet till och från din arbetsplats en genomsnittlig arbetsvecka på:

... sommarhalvåret?

- Åker kollektivt
- Cyklar
- Går
- Kör ensam i bil
- Samåker i bil
- Cyklar till närmsta kollektiva hållplats

... vinterhalvåret?

- Åker kollektivt
- Cyklar
- Går
- Kör ensam i bil
- Samåker i bil
- Cyklar till närmsta kollektiva hållplats

⇒ **Avancerat alternativ**

Hur fördelar sig dina resor till och från din arbetsplats under en genomsnittlig vecka på:

... sommarhalvåret?	Antal dagar:
Åker kollektivt
Cyklar
Går
Kör ensam i bil
Samåker i bil
Cyklar till närmsta kollektiva hållplats.....

... vinterhalvåret?	Antal dagar:
Åker kollektivt
Cyklar
Går
Kör ensam i bil
Samåker i bil
Cyklar till närmsta kollektiva hållplats

De som inte svarar att de åker kollektivt varje vecka:

Hur ofta åker du kollektivt generellt sett?

- 1-2 ggr/månad
- 1-2 ggr/kvartal
- 1-2 ggr/under året
- Mer sällan
- Aldrig
- Vet inte

Vad upplever du det är som hindrar dig från att åka kollektivt oftare till ditt arbete? Ange de tre främsta hindren.

- Hämtar/lämnar barn på förskola/skola
- Har ärenden att utföra på väg mellan arbetsplats och bostad
- Det finns ingen bra förbindelse
- Kollektivtrafikens tider passar inte mina behov
- Det är för långt till närmaste kollektiva hållplats
- Det tar för lång tid att resa kollektivt
- Jag känner mig osäker eller vet inte hur man åker kollektivt
- Det blir för dyrt med periodkort när jag inte kan åka alla dagar i veckan
- Det är jobbigt att passa tider
- Jag har alltid mycket saker med mig
- Jag känner mig otrygg i kollektivtrafiken
- Jag använder bilen i tjänsten
- Att åka kollektivt passar inte min livsstil
- Annat, nämligen.....
- Inget, åker alltid kollektivt till arbetet
- Inget, går eller cyklar alltid till arbetet

Vad skulle din arbetsgivare kunna stödja dig med för att åka kollektivt oftare till ditt arbete?

- Att få 50 procent av restiden betalt som arbetstid
- Att kunna få en bonus för att jag åker kollektivt
- Att anpassa arbetstiderna efter mina restider
- Att informera mig om mina möjligheter att åka kollektivt
- Att jag inte behöver använda min privata bil i tjänsten
- Annat, nämligen
- Inget, åker alltid kollektivt till arbetet
- Inget, går eller cyklar alltid till arbetet
- Inget, det är inte relevant eller möjligt för mig att åka kollektivt

Vad skulle din arbetsgivare kunna stödja dig med för att cykla oftare till ditt arbete?

- Bättre parkeringsmöjligheter för cykeln, t ex under tak eller stödsäkert cykelgarage
- Bättre omklädnings- och duschmöjligheter
- Bättre omklädnings- och förvaringsmöjligheter
- Bättre information om cykelvägar
- Avbetalning av ny cykel genom avdrag på lönen
- Att jag inte behöver använda min privata bil i tjänsten
- Annat, nämligen
- Inget, åker alltid kollektivt till arbetet
- Inget, går eller cyklar alltid till arbetet
- Inget, det är inte relevant eller möjligt för mig att cykla

Tjänsteresor

Nedan följer några frågor som berör dina ärenden som du gör i tjänsten. Det kan vara kortare ärenden, kundbesök, tjänsteärenden eller tjänsteresor.

Hur ofta gör du vanligtvis ärenden i tjänsten som är inom avståndet upp till fem km?

- Mer än fem ggr/vecka
- 2-5 ggr/vecka
- 3-5 ggr/månad
- 1-2 ggr/månad
- 1-2 ggr/år
- Aldrig till fråga x

När det gäller tjänsteresor är det mindre variationer mellan sommar och vinter jämfört med arbetsresor. Det gör att det kan vara aktuellt att enbart fråga om hur de reser totalt sett för olika avstånd och inte uppdelat på sommar och vinter.

Hur reser du vanligtvis vid ärenden i tjänsten som är upp till fem km på...

... sommarhalvåret?

- Går
- Cyklar
- Privat bil (med milersättning)
- Privat bil (utan milersättning)
- Tjänstebil/bilpool
- Buss
- Annat nämligen:

... vinterhalvåret?

- Går
- Cyklar
- Privat bil (med milersättning)
- Privat bil (utan milersättning)
- Tjänstebil/bilpool
- Buss
- Annat nämligen:

Hur ofta gör du vanligtvis ärenden i tjänsten som är inom avståndet mellan fem km och tio mil?

- Mer än fem ggr/vecka
- 2-5 ggr/vecka
- 3-5 ggr/månad
- 1-2 ggr/månad
- 1-2 ggr/år
- Aldrig till fråga x

Hur reser du vanligtvis vid ärenden i tjänsten som är mellan fem km och tio mil på på...

... sommarhalvåret?

- Cyklar
- Privat bil (med milersättning)
- Privat bil (utan milersättning)
- Tjänstebil/bilpool
- Buss
- Tåg
- Annat nämligen:.....

... vinterhalvåret?

- Cyklar
- Privat bil (med milersättning)
- Privat bil (utan milersättning)
- Tjänstebil/bilpool
- Buss
- Tåg
- Annat nämligen:.....

Hur ofta gör du vanligtvis ärenden i tjänsten som är över tio mil?

- Mer än fem ggr/vecka
- 2-5 ggr/vecka
- 3-5 ggr/månad
- 1-2 ggr/månad
- 1-2 ggr/år
- Aldrig till fråga x

Hur reser du vanligtvis vid ärenden i tjänsten som är över tio mil på...

... sommarhalvåret

- Privat bil (med milersättning)
- Privat bil (utan milersättning)
- Tjänstebil/bilpool
- Hyrbil
- Buss
- Tåg
- Flyg
- Annat nämligen:.....

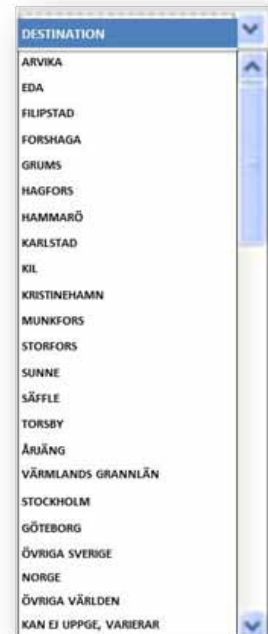
... vinterhalvåret

- Privat bil (med milersättning)
- Privat bil (utan milersättning)
- Tjänstebil/bilpool
- Hyrbil
- Buss
- Tåg
- Flyg
- Annat nämligen:.....

Vilka är de tre vanligaste destinationer du reser till i tjänsten?

- Vanligaste orten/kommunen
- 2:a vanligaste
- 3:e vanligaste
- Kan inte uppge, varierar

De destinationer som anges i exemplet är samtliga värm-ländska kommuner, Värmlands grannlän, Stockholm, Göteborg, övriga Sverige, Norge, övriga världen, samt kan inte uppge/varierar.

Vad av nedanstående har du tillgång till genom din arbetsplats?

- Tjänstebil/bilpool
- Tjänstecykel
- Kort för kollektivtrafik
- Gratis parkering
- Ersättning för privat bil med milersättning
- Hyrbil
- Videokonferensutrustning

Hur ofta deltar du vanligtvis i...

Videokonferens?

- Mer än 2 ggr/veckan
- 3-5 ggr/månad
- 1-2 ggr/kvartal
- 1-2 ggr/år
- Aldrig

Telefonmöte (inte vanligt telefonsamtal)?

- Mer än 2 ggr/veckan
- 3-5 ggr/månad
- 1-2 ggr/kvartal
- 1-2 ggr/år
- Aldrig

Webbmöte?

- Mer än 2 ggr/veckan
- 3-5 ggr/månad
- 1-2 ggr/kvartal
- 1-2 ggr/år
- Aldrig

Attityder till resande

I vilken grad instämmer du i följande påståenden?

- I allmänhet tycker jag om att åka kollektivt. Det skulle vara svårt för mig att minska mitt bilåkande.
- I allmänhet tycker jag om att åka bil. Jag har för avsikt att minska mitt bilåkande. Jag agerar på olika sätt för att minska mitt bilåkande.

Instämmer inte		Instämmer helt			Vet ej
1	2	3	4	5	
1	2	3	4	5	
1	2	3	4	5	
1	2	3	4	5	
1	2	3	4	5	

Upplevelse av att åka kollektivt

Har du rest med kollektivtrafik minst en gång under senaste året?

- Ja
 Nej ⇒ gå till fråga x

⇒ GRUNDALTERNATIV

I vilken grad instämmer du i följande påståenden för dina upplevelser av resor med kollektivtrafiken i allmänhet?

	Instämmer inte					Instämmer helt				
Vanligtvis är jag mycket avslappnad	1	2	3	4	5					
Vanligtvis är jag entusiastisk	1	2	3	4	5					
Vanligtvis fungerar mina resor mycket bra.	1	2	3	4	5					
Vanligtvis känner jag mig mycket pigg	1	2	3	4	5					
Vanligtvis håller resan hög standard	1	2	3	4	5					
Vanligtvis känner jag mig mycket lugn	1	2	3	4	5					

⇒ FÖRDJUPAT ALTERNATIV

Hur upplever du vanligtvis dina resor med kollektivtrafiken?

Jag känner mig mycket stressad, jäktad, orolig	-3	-2	-3	0	1	2	3	Jag känner mig mycket avslappnad, avspänd, lugn
Jag känner mig mycket uttråkad, trött, utled	-3	-2	-3	0	1	2	3	Jag känner mig mycket pigg, entusiastisk, begeistrad
Resorna fungerar mycket dåligt, har låg standard och är de sämst tänkbara	-3	-2	-3	0	1	2	3	Resorna fungerar mycket bra, har hög standard, är de bästa tänkbara.

⇒ AVANCERAT ALTERNATIV

Hur upplever du vanligtvis dina resor med kollektivtrafiken?

Mycket stressad	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket avslappnad
Mycket uttråkad	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket entusiastisk
Mycket trött	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket pigg
Mycket låg standard	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket hög standard
Mycket orolig	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket lugn
Mycket jäktad	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket avspända
Mycket utled	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mycket begeistrad
Mina resor fungerade mycket dåligt	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mina resor fungerade mycket bra
Mina resor var de sämsta tänkbara	-3	-2	-3	0	1	2	3	Mina resor var de bästa tänkbara

En investering för framtiden

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden